

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת זיחי

אדר

כולנו בני איש אחד נחנו

בראשית פרק מוז (יד) וישלחו ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא השעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור: (טו) ויברך את-יוסף ויאמר וגו'. (יז) וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו ויתמך יד אביו להסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה: (יז) ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכר שים ימינך על ראשו: (יט) וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל ואולם אזויו הקטן יגדל ממנו וירעו יהיה מלא הגוים: (כ) ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישמך אלהים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה:

שאלות:

א { יש לשאול על יעקב אבינו מדוע בירך אותם בך יברך ישראל ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה, הוריש וציוה לכל הדורות הבאים אחריו כאשר יברך אב את בניו תהיה הברכה שיהיו כדוגמת אפרים ומנשה שהם נכדיו, והלא היה מן הראוי להנציח ברכה זו כדוגמת אחד מבניו יהודה המלך או יששכר עמוד התורה או יוסף הצדיק הלא דבר הוא, או להנציח את האבות שכדוגמתן ישאפו להיות? ב { זאת ועוד מדוע הוסיף בסוף דבריו וישם את אפרים לפני מנשה הרי כבר סופר על ששיכל ידיו ואמר שאפרים יהיה יותר גדול ואף בפועל הקדמים בברכה ומה הצורך בכפל הלשון שנראה מיותר? ג { מהו הלשון שאמר ויברכם ביום ההוא לכאורה מיותר לומר ביום ההוא? ד { מדוע אמר פעמיים לאמור ופעם בכתוב מלא ופעם בכתוב חסר? ה { עוד שואל הזוהר הרי פתח ויברך את יוסף ויברך את אפרים ומנשה ואילו ברכת יוסף לא נאמרה? ז { מדוע פתח ויברכם בלשון רבים ואח"כ אמר בך בלשון יחיד, וכן ישמך? ח { כתיב ויברכם אך לא כתב מה בירכם אלא במה יברכו בניי את בניהם והיכן ברכתם? ט { מדוע צריכים בני ישראל לברך את בנם כאפרים וכמנשה הרי כיון שאפרים הוא הגדול עדיף שיברך רק כאפרים?

הבעיה החברתית:

הנה לפני כמה ימים נתבשרנו לצערנו על פטירתו של גדול הדור דבר שעורר את לבבות כלל ישראל שכבה הנר המערבי דבר שאין לו אח ורע באומות העולם, וכן האסון הגדול על השריפה בניו יורק למשפחת און שבו הלכה לעולמה האמא ושלושת בניה, ובזאת החנוכה התקיימה הלוויה בארץ הקודמת את הלב ללוות את ארבעת הארונות רח"ל ויתר בני המשפחה פצועים ומאושפזים אשר כל עין ראתה זאת הזילה דמעה והשתתפה בצערם, ומאידך באה הבשורה הטובה ביום וזאת החנוכה כיצד נשיא ארה"ב חנן את רובשקין והוציאו ממאסרו וליהודים היית צהלה ושמחה, ובכל המקרים אנו רואים את היופי המיוחד שיש לאומתנו עם ישראל הנבדלת מיתר כל אומות העולם וכיצד השמועות לטוב ולרע מטלטלות את כלל ישראל בכל העולם כאילו מדובר על אירוע שהתחולל בעירו או עם ידידיו הן בהבעת השמחה או להיפך העצב, ובכל כלי התקשורת בכל אתר ואתר הדברים מקבלים ביטוי, ואין ספק שהדבר מעורר השתאות על היופי המיוחד שיש באומתנו הנבדלת מכל אומה ולשון, אולם למרות זאת עדיין אחת הבעיות הקיימות בדורנו שראוי לתת עליה את הדעת הוא שמלבד המאורעות החריגות המעוררות את לב כלל ישראל עלינו לתת את הדעת כיצד להתמיד בכל משך החיים השוטפים לאחד את הלבבות ולהסיר את כל המחיצות להיות שותף במאורעות הזולת, שבעצם בני אדם חיים כל אחד עם עצמו ומתמודד עם הבעיות שלו כך שאין כלל חשיבה על השני, ואמנם ניתן להבין שהדבר נובע בגלל קושי החיים אשר לכל אחד עליו להתמודד עם הקיום של התא המשפחתי שלו הן בפרנסתם והן בנתינת מענה לכלל צורכיהם בענייני החינוך והמוסדות בענייני הבריאות בהלבשה ובמזון חברה ושכנות וכדומה ולכן כל אחד עושה כל מאמציו להצליח לממש את שאיפותיו ואומר אם אין אני לי מי לי, כתוצאה מכך אין איש שם על לב את מצוקת הזולת והושטת עזרה לנצרך, וכן לפרגן על הצלחת הזולת או לסייעו בזה ולכן אין מספיק אחדות בעם, אולם תורתנו הקדושה מעבירה את המסר של יעקב אבינו מייסד האומה שסוד הברכה וההצלחה לכלל ולפרט לכל אחד ואחד הוא דווקא בזה שיתאחדו כאיש אחד בלב אחד לשמוח בטובת חברו ולסייע כל אשר ניתן ביכולתו ורק אז תשרה הברכה וההצלחה תאיר לכולם להתמודד עם מכלול צרכיו של האדם.

ברכת כהנים:

אחר הדברים האלה נבוא לבאר העניין בהקדם שמצינו אצל אהרון ובניו שזכה אהרון ובניו לברך את ישראל כמ"ש במדבר פרק ו (כב) ויבך יקוק אל מנשה לאמר: (כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר לה תברכו את בני ישראל אמור להם: (כד) יברך יקוק וישמרך: והשאלה מדוע זכה אהרון ויוצאי חלציו להיות מקור הברכה לדורות לכלל ישראל?

לשמוח בטובת חברו:

אולם התשובה לכך אמר שלמה המלך משלי פרק כב (ט) טוב עין הוא יברך וכו'. ובגמרא דרשו חז"ל **במסכת סוטה דף לח ע"ב** אמר ריב"ל אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר [משלי כב] טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, אל תיקרי יבורך אלא יברך. והנה מצינו אצל אהרון שנאמר בשמות פרק ד (יד) וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבבו: זאת אומרת הקב"ה גילה למשה רבנו מה שאתה חושש שאחיד הגדול יקנה בך תדע לך שההפך ישמח

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

בגדולתך ולא יקנה בך. זאת ועוד כבר אמר התנא במסכת אבות פרק א משנה יב הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה: שזה היה המאפיין של אהרון הכהן עד שאמרו חז"ל שלכן כתוב בפטירתו ויבכו כל ישראל את אהרון שלושים יום מה שלא נאמר אצל משה, כאשר ישנם באדם מידות טובות כאלו שהוא מסוגל לשמוח בגדולת חברו למרות שלמראה עיניו לו מגיע משפט הבכורה רק אדם כזה יכול לברך את כלל ישראל, כיון שלא יתכן שאדם שיברך את חברו שיהיה יותר טוב ממנו או יצליח יותר ממנו כי הקנאה אוכלת את ליבו וממילא הברכה אינה ברכה, נמצא שיסוד ושורש הברכה נעוץ באהבת הזולת אהבה אמיתית ולא מתוך סיבה חזונית ובלעדי זה אינו ראוי לברך וברכתו חסרת ערך, ולכן זכה אהרון ויוצאי חלציו לדורות להיות מקור הברכה לישראל.

אהבה התלויה בדבר בטלה:

וכבר אמר התנא במסכת אבות פרק א משנה טז כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטלה אהבה, ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם, איזו היא אהבה התלויה בדבר זו אהבת אמנון ותמר, ושאינה תלויה בדבר זו אהבת דוד ויהונתן: זאת אומרת כאשר האהבה היא אמיתית אין סיבה שתפר את אותה אהבה לעומת אהבה שנובעת מתוך סיבה וחשבונות הרי בהסתלק הסיבה בטלה האהבה, וממילא גם בזמן שיש אהבה אינו אוהב באמת אלא אוהב את עצמו להשיג את מטרתו והמדד לזה כאשר יראה בגדולת חברו וישמח וזו תכונת אהרון הכהן.

גדולת אפרים ומנשה:

ובזה יובנו מעשה יעקב אבינו ואת המסר לדורות הבאים אחריו, ניתן לבאר מה שהתחולל עם אפרים ומנשה בעצם מנשה היה משנה לאביו מלך מצרים וחי בעושר ובכבוד מלכים לעומת אפרים שישב ולמד עם סבו תורה ולא עסק כלל בענייני המלוכה ובדאי לא היה לו את המעמד החברתי שהיה למנשה, כך שאפרים יש לו מה לקנא מאחיו, אולם מנשה אין לו מה לקנא כי זו הדרך שבחר והוא מרוצה ממצבו הטוב, אך באותו יום שיעקב רוצה לברכם ויעקב שיכל את ידיו בכונה ואף אמר בפירוש ליוסף ידעתי בני ידעתי שמנשה הוא הבכור אך אחיו הקטן יהיה גדול ממנו, אין ספק שכל המעמד הזה שנעשה באותו יום ראוי לגרום למנשה קנאה גדולה מאחיו הקטן כי ידעו ערכן של ברכת האבות, ולמרות הכל לא התחולל שום שינוי והרגיש יעקב עד כמה גם מנשה יש בו את אותה תכונה שאין בו קנאה ואדרבא שמח בגדולת אחיו כמעשה אהרון כלפי משה, וכמ"ש במאמר של שבוע שעבר בשם הגדולי תרומה שמדייק בתשובת יעקב ליוסף ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו שראה ברוח קודשו שמנשה עצמו יגדל וירומם את אפרים וישמח בהצלחתו וזו הכוונה ממנו, נמצא שלא רק אפרים אשר כבר הכיר וידע יעקב מזמן שיש בו את אותה תכונה שהרי למד איתו וראה שאינו מקנה מאחיו כלל ואדרבא היה שמח בהצלחתו ומעמדו של מנשה, אלא התברר שגם מנשה טבוע בו המידות הטובות האלה, לכן אמר יעקב ביום ההוא דוקא ויברכם את שניהם בך יברך ישראל ישמך בלשון יחיד, בזכות ששניכם כאיש אחד באהבה ובאחדות ושמחים כל אחד בטובת אחיו, תזכו שכלל ישראל לדורותיו יברכו את בניהם כדוגמתכם במידות טובות כאלה ובאהבת איש את רעהו באחדות ואין ברכה גדולה מזו שכולם יתברכו בכס.

וישם את אפרים לפני מנשה:

ובזה יובן כפל הלשון לכן הוסיף יעקב לנמק מדוע הנציח לדורות שכל אדם יברך את בניו כדוגמתם ולא כיתר השבטים או האבות וגם מספיק שיברכו שיהיה כאפרים הגדול והחשוב, אלא כונתו בהמשך דבריו כאומר ואם תשאל למה דוקא כדוגמתן הטעם בגלל וישם את אפרים לפני מנשה ולמרות זאת שררה האהבה בניהם ולשניהם אותן מידות נפלאות של אחדות וראויין שיתברכו בהם. ואילו אצל האבות היה פילוג יצחק וישמעאל ויעקב ועשו והשבטים עם יוסף אולם אצל אפרים ומנשה מנציחים את שורש הברכה וכמאמר התנא במסכת עוקצין פרק ג אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר (תהלים כ"ט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

מדוע ברכת כהנים נאמרה בלשון יחיד:

נמצא מחנה משותף בין מעשיהם של אפרים ומנשה לאהרון עם משה וגם ברכת הכהנים נאמרה בלשון יחיד למרות שמתחילה בלשון רבים כה תברכו אומרים יברכך וישמך בלשון יחיד כי אין אפשרות שתשרה הברכה אלא כאשר כל אחד שמח בחברו ויש בניהם אהבה ואחדות אמיתית כאיש אחד בלב אחד ורק אז שורה הברכה וההצלחה בכלל ישראל, כי כלל ישראל נשמה אחת כמבואר בחז"ל ובספרים, כדכתיב פרשת שמות פ"א (ה) וַיְהִי כְּלִינֶשֶׁת יִצְחָק יִבְרָךְ יַעֲקֹב שְׁבָעִים נַפְשׁ, למרות שהן שבעים כתוב נפש בלשון יחיד. וכן ויחן ישראל תחת ההר אמרו חז"ל כאיש אחד בלב אחד, היות וישראל ואורייתא וקב"ה אחד הן לטוב ולמוטב. ולכן לא שייך שתחול הברכה כאשר יש פירוד בעם ישראל, וכמ"ש השפתי כהן על דברים פרק כט פסוק יג וז"ל בא"ד ולפי שבמעמד הר סיני נאמר (שמות י"ט, ב') ויחן שם ישראל שנתאחדו כולם כאחד, כמו שמוצאם ממקום אחד כן נעשו כולם כאחד ונתבלעו באחד, לפי שקיבלו התורה שיש בה ששים ריבוא אותיות כמנין נשמותיהן של ישראל והתורה היא תורה אחת וישראל גוי אחד וה' אחד, שלוש פעמים אחד בגימטריא הוי"ה אחד, לזה כשחטא עכן אמר הקב"ה ליהושע חטא ישראל, כשאחד חוטא עושה פגם חס ושלום בכל ישראל שכולם נשמה אחת, וזהו שאמרו ז"ל (סנהדרין כ"ז ע"ב) וכשלו איש באחיו איש בעוון אחיו עכ"ל.

המצב הפוליטי:

אחד הנושאים הבערים בימינו שפעמים רבות אני מעלה ואין לי ספק שהן דברים שמתעוררים בלב רבים אך קצרה ידם מהושיע אולם למרות שקטנתי לדבר אך ההכרח לא יגונה עד מתי ישארו המחיצות והחציצות בעולם התורה כולנו בני איש נחנו אמרו השבטים למרות ההבדל המהותי בדרכי עבודת השם של כל שבט ושבט, חושבני שאין מנוס ואין דרך להצליח לעמוד כנגד כל חורשי רעה על עולם התורה ולומדיה ושמירת השבת וקדושת עם ישראל אם לא יתלכדו כל הכוחות במשותף עד מתי ניתן לשטן לרקד בתוך מחננו בתירוצים והסברים שונים הכל במעטה של תורה, אין לי צל

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

של ספק אילו עסקני ושליחי הציבור כולם היו נרתמים למשימה ויבואו לפני גדולי ישראל שאין דרך אחרת להצליח ברור כשמש שזה יהיה המהלך שכל גדולי ישראל היו יוזמים לעשות, ודוקא כעת שנפרד מאיתנו גדול הדור וכבה הנר המערבי דבר אשר ממילא גורם לשינוי ההנהגה ובדרך כלל מתרבה המחלוקת, כדאי וחשוב שנפנים כולנו שיש רק דרך אחת ויחידה להצליח שאין הברכה שורה אלא כשיש שלום כולם כאיש אחד בלב אחד וזוהי נכפיל את כוחנו ונקדש שם שמים, אשרי מי שיכול להשפיע ולשנות הדבר, ולמרות שיש תירוצים רבים שלא כדאי ואיך יהיה החלוקה בתפקידים והביטוי של כל פלג וכדומא, חובה לדעת שמהאחדות תוכפל ההצלחה וההישגים עשרת מונים ויהיה מענה לכל מגזר. אין לי ספק שיהיו אשר יחלקו על הדברים ואף יביעו התנגדותם כאילו הדבר נוגד את דעת גדולי ישראל, אולם האמת היא אחת והיא נעדרת ולזאת חושבני שלא צריך לחשוש מהאמת לעולם כל שהכוונה לשם שמים באמת.

והלכת בדרכיו:

זאת ועוד נוסיף אחת ממצוות האדם להלך ולהידבק בדרכי הקב"ה כמ"ש חז"ל **במסכת שבת דף קלג ע"ב** אבא שאול אומר: ואנוהו - הוי דומה לו: מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום, **וכן במסכת סוטה דף יד ע"א** ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: אחרי ה' אלהיכם תלכו? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא! אלא להלך אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו עור וילבישם, אף אתה הלבש ערומים; הקדוש ברוך הוא ביקר חולים, דכתיב: וירא אליו ה' באלוני ממרא, אף אתה בקר חולים; הקדוש ברוך הוא ניחם אבלים, דכתיב: ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, אף אתה נחם אבלים; הקדוש ברוך הוא קבר מתים, דכתיב: ויקבר אותו בגיא, אף אתה קבור מתים. **והנה בדרך כלל** נתפס כי כוונת חז"ל בזה ללמדנו שעל האדם לאמץ מדותיו של הקב"ה לגמול חסדים ולבקר חולים ולנחם אבלים וכדומא וזוהי כבר הולך בדרכי השם, אולם דבר חשוב שצריך לתת עליו את הדעת שלא עצם עשיית המעשים של החסד וביקור חולים וניחום אבלים וכדומא בזה נדמה לקב"ה, אלא חובת האדם לדעת גם אופן עשיית המעשים צריכה להידמות למעשה השם, ולכן כאשר עושה חסד וכדומא שיהיה עם הכלל ולא רק למגזר מסויים, כמו שלצערנו אנו רואים שיש אשר נענים רק למגזר שתואם לו בפוליטיקה או בעדה או בדרכי עבודת השם וכדומא, וזה ברור שאינו מדרכי השם כי הוא גומל חסדים עם כל הבריות על כל שכבותיו ועדותיו ומפלגותיו מבלי להבדיל וזה חסד של אמת, ויסוד זה מקיף את כל חיי האדם בכל תחומיו להידמות לקב"ה שהוא זן ומפרנס ומחיה לכל מבלי להבדיל רק אז הולך בדרכי השם אחרת יתכן וכל המסתתר מאחרי מעשיו מניעים פסולים ויצא שכרו בהפסדו. ודבר זה יוכל להתבצע אך ורק כאשר נוריד את המחיצות והחציצות בתוך מחננו כך שתהיה תורתנו ומעשינו הטובים בדרכי השם.

מעשה שהיה בימים האלה:

הנה בימי החנוכה הוזמנתי על ידי מעלת ידידנו הגאון הגביר הנכבד רבי צבי רייזמן שליט"א לטקס חנוכה מחלקת טיפול נמרץ בשערי צדק, ואמר בדבריו דבר שמאוד נהניתי על השקפתו הבריאה, שברור שישאלו אותו מדוע הוא תורם לבתי חולים? והשיב בחכמה שאין ספק שהוא מחזיק ותורם לתורה אבל היות והמציאות היום שגם מקומות תורה הם נגזרים משכבות שונות לפי השקפה ופוליטיקה ועדה ואין אחד מקבל את כל המגזרים ומכל העדות לכן הוא תורם לבתי חולים אשר בבית חולים הוא משרת את כלל ישראל על כל גווניו ושכבותיו ללא הבדל של השקפה פוליטיקה ועדה וכל זה להידמות למעשה השם שבזה מקיים ממש והלכת בדרכיו לא רק בעצם המעשה אלא גם באופן המעשה דברי פי חכם חן. והוספתי לו שהחכים לעשות לתרום דווקא לטיפול נמרץ ששם ודאי אין הבדל ואף מציל נפשות וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא הרי שזו תרומה בכמות ובאיכות אשריו ואשרי חלקו.

מוסר השכל:

עלה בידנו להבין ולהשכיל כי הברכה אשר כל אדם מישראל צריך לברך את בניו ברוח ישראל סבא הוא שיזכה לבנים עם אהבת ישראל עד אשר שמח בטובת ובהצלחת הזולת ומאידך שותף לכל אשר מתחולל אצל הזולת כאיש אחד בלב אחד, זאת ועוד בכדי ללכת בדרכי השם יתברך צריך שתהיה תורתו וחסדיו ומעשיו שלא יהיה אצלו הבדל לא לפי פוליטיקה או השקפה או עדה כי זו היא דרכה של תורה והשקפתה, ואף גם זאת סוד הצלחת של כלל ישראל ועולם התורה בפרט רק כאשר כל אחד מאיתנו יפנים הדבר בליבו שאין דרך אחרת להצליח ולהרים קרנה של תורה אם לא נתלכד כולנו כאיש אחד בלב אחד וכך צריך להיות בכל ענייני עולם התורה במוסדות החינוך ובגמילות חסדים ובפוליטיקה וכדומא, וזו ההשקפה שצריך להחדיר כל אדם בביתו ולגדל ולחנך את בניו ברוח ישראל סבא שהבית מעריך את כולם מבלי להבדיל, ובפרט בעת הזאת אשר לצערנו התרבו המחלוקות בתוכנו דבר המעכיר את תדמית עולם התורה חובה כפולה ומכופלת על כל אשר לאל ידו לעשות להרבות אהבה ואחדות כי לא נחרב ביהמ"ק אלא בעבור שנאת חינם ויבנה בזכות אהבת חינם ב"ב "אמן".

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא